

Päästökaupan toiminta ja kustannusvaikutukset

Kati Ruohomäki

Sisältö

- Ajankohtaista päästökaupassa
- Päästökaupan toimintaperiaate
- Hiilivuodon käsite ja ratkaisu
- Maksuttomat päästöoikeudet
- Päästökaupan epäsuora kustannus ja sen hyvitys

EU:n päästövähennystavoitteet vuodelle 2030

Päästövähennystavoite -40 % (vertailuvuosi 1990)

Päästökauppasektori

Tavoite -43 % (vertailuvuosi 2005)

Muut sektorit

(mm. liikenne, maatalous, jätehuolto)

Tavoite -30 % (vertailuvuosi 2005)

Jäsenmaakohtaiset %-tavoitteet

Suomi
-X %

Ajankohtaista päästökaupassa

- EU:n päästökauppasektorin on vähennettävä päästöjään 43 % teollisuudessa ja energiantuotannossa vuoteen 2030 mennessä
 - Tavoitteen saavuttamiseksi päästökauppaa ollaan uudistamassa kaudelle 2021–2030
 - Keskeisiä muutosehdotuksia päästökauppadiirektiiviin (ks. s. 13):
 - Päästöjen vuosittainen maksimimäärä alenisi nykyistä jyrkemmin
 - Kansainvälisessä kilpailutilanteessa toimivat teollisuusyritykset saisivat aiempaa niukemmin maksuttomia päästöoikeuksia
- ➔ Eurooppalaisten vientiyritysten uhkana kustannusnousu, kilpailuaseman heikentyminen ja ns. hiilivuoto (ks. s. 9).

Päästökaupan toimintaperiaate

Mistä päästökaupassa on kyse?

- Tavoitteena vähentää kasvihuonekaasupäästöjä sitä kautta, että niille määritetään katto ja päästöille tulee hinta (euroa/hiilidioksiditonni)
 - Kannustaa tekemään päästövähennyksiä esimerkiksi tehostamalla energian käyttöä tai lisäämällä uusiutuvan energian käyttöä
- Päästöoikeuden hinta muodostuu markkinaehtoisesti **tarjonnan** ja **kysynnän** mukaan:
 - **Tarjonta** määrittyy ilmastotavoitteen mukaan
 - **Kysyntä** riippuu yritysten energiavalinnoista ja suhdanteista
- Päästökauppa on kustannustehokkain tapa saavuttaa ilmastotavoite
 - Markkinamekanismi kohdistaa päästövähennykset sinne, missä ne on edullisinta tehdä (ks. dia 6)
- Haasteita
 - Päästökauppa (päästöjen hinnoittelu) ei toimi maailmanlaajuisesti
 - Nostaa EU:ssa energianhintaa, myös uusiutuvan!
 - Riskinä teollisuuden siirtyminen alempien ilmastokustannusten maihin (ks. S. 9)

Mitkä yritykset ovat EU:n päästökaupan piirissä?

EU-laajuisessa päästökaupassa mukana

- Energian tuotantolaitokset ja suuret teollisuuslaitokset
- Suomessa noin 600 yritystä / laitosta
- EU:ssa noin 12 000 yritystä / laitosta
- Kattaa noin 45 % EU:n päästöistä

Päästökaupan ulkopuoliset sektorit

- Liikenne
- Maatalous
- Rakennusten erillislämmitys
- Jätteiden käsittely
- Tiettyt teollisuuskaasut

Kuinka yritys toimii päästökaupassa?

- Päästökaupan piiriin kuuluva yritys hankkii päästöoikeudet
 - saamalla niitä maksutta (määrä riippuu muun muassa ns. hiilivuotoriskistä)
 - ostamalla EU:n tai eräiden jäsenmaiden huutokaupoista
 - ostamalla jälkimarkkinoilta (muilta yrityksiltä tai pörseistä)
- Yritykset voivat itse valita kustannustehokkaimman tapansa toimia päästökaupassa, esim:
 - Ostaako päästöoikeuksia?
 - Vai toteuttaako päästövähennystoimia (esim. energiatehokkuuden parantaminen tai uusiutuvan energian osuuden kasvattaminen) ja myykö pois päästöoikeuksia?

Miten eri aloilla hankintaan päästöoikeuksia?

1) Sähkön tuottajat: **ostavat kaikki** päästöoikeutensa

2) Teollisuus ja kaukolämmön tuotanto:

- **Saavat maksutta 80 --> 30%** laskennallisesta tarpeesta vuosina 2013 --> 2020, loput ostettava *)

3) Teollisuus, jossa **hiilivuotoriski**:

- Paljon energiaa käyttävä teollisuus, joka kohtaa globaalin kilpailun (eli kärsii eniten kilpailuhaittaa EU:n muita tiukemmista ilmastovelvoitteista)
- Saa **maksutta 100 %** laskennallisesta tarpeesta *)

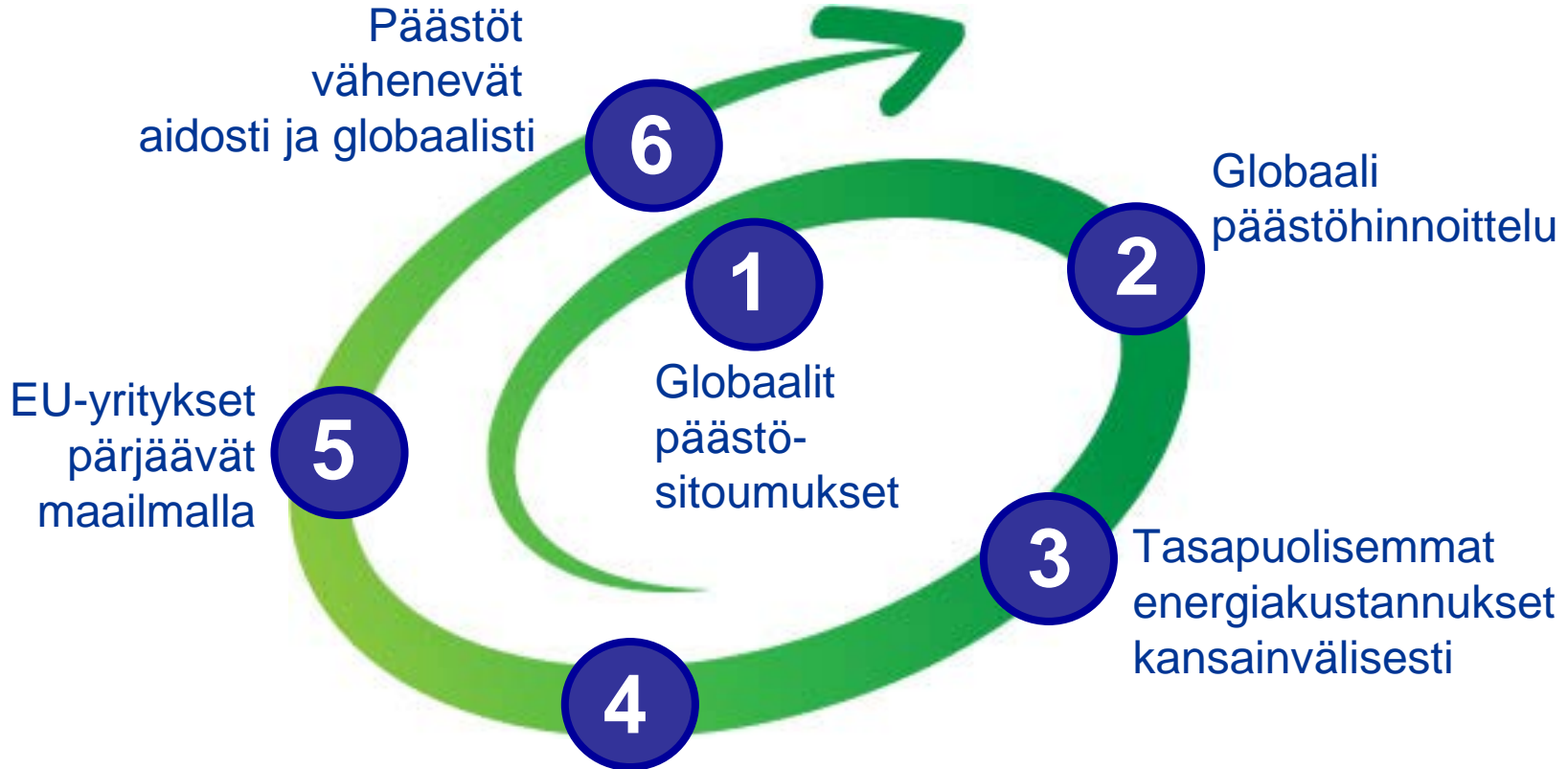
*) Ilmaisjakoon vaikuttaa myös toiminnan hiilidioksiditehokkuus ja matemaattinen ”leikkuri” (ns. korjauskerroin C).

Hiilivuodon käsite ja ratkaisu

Mitä tarkoitetaan hiilivuodolla?

- EU:lla muita kunnianhimoisemmat ilmastotavoitteet
- Päästökauppa (päästöjen hinnoittelu) kattaa EU:n lisäksi vain harvoja maita; velvoitteet eivät ole tasaveroisia
- Lisäkustannuksia eurooppalaisille yrityksille, kilpailuhaittaa kansainvälisillä markkinoilla
- ➔ Vaarana hiilivuoto eli teollisuustuotannon (ja päästöjen) siirtyminen alempien ilmastokustannusten maihin
- ➔ Eurooppa menettää yritystoimintaa, investointeja ja työpaikkoja
- ➔ Hiilivuodon seurauksena myös globaalipäästöt yleensä kasvavat

Hiilivuodon ratkaisu (pitkä tähtäin)

Hiilivuodon ratkaisu (lyhyt tähtäin)

- Ennen kuin globaalisti tasapuoliset velvoitteet toteutuvat, tarvitaan toimia hiilivuotoriskin minimoimiseksi
- ➔ Päästöoikeuksien täysimääräinen ilmaisjako kunkin toimialan parhaille yrityksille
- ➔ Päästökaupan aiheuttamien epäsuorien kustannusten kompensointi
 - Ensin kansallisesti valtion tuilla
 - Myöhemmin EU-laajuisen tasapuolisen mekanismin kautta

Maksuttomat päästöoikeudet

Maksutta saatavat päästöoikeudet

- Päästökauppa aiheuttaa eurooppalaisille yrityksille kustannuksia ja kilpailuhaittaa, jotka lisäävät hiilivuodon riskiä. Tämän minimoimiseksi teollisuustoimialat saavat päästöoikeuksia myös maksutta (ks. s. 9).
 - Teollisuus ja kaukolämmön tuotanto osittain maksutta
 - Hiilivuotoriskin piirissä oleva teollisuus maksutta 100 % laskennallisesta tarpeesta
- EU:n päästökauppauudistuksessa uhkana, että maksuttomien päästöoikeuksien kriteerejä kiristetään ja niiden määrää rajoitetaan merkittävästi 2021–2030

Ilmaisjako kattaisi jatkossa yhä harvempia toimialoja

- EU:ssa kaavaillaan, että toimialojen kahtiajakoa jatkettaisiin hiilivuotoriskin perusteella seuraavasti:
 - 1) Suurimman hiilivuotoriskin toimialat → 100 % ilmaisjako *)
 - Koskisi enää noin 50 toimialaa
 - Kattaisi energiaintensiivisimmät suomalaiset toimialat
 - 2) Loput noin 150 toimialaa saisivat 30 % ilmaisjaon *)
 - Esimerkiksi sahat ja kaukolämmön tuotanto
- Väläytetty myös lisäkirstyksiä, joiden toteutuessa enää muutama toimiala olisi oikeutettu 100 % ilmaisjakoon
 - Merkittäviä kustannuksia Suomelle tärkeille toimialoille kuten metsäteollisuus

*) Ilmaisjako määräytyy ns. laskennallisen tarpeen perusteella.

Ilmaisjaon laskenta

Yrityksen saama ilmaisten päästöoikeuksien määrä =

Korjauskerroin C * Hiilivuotokerroin * Vertailuluku * Tuotanto

Tämän jälkeen ilmaisjakoa pienentää vielä päästökaton aleneminen joka vuosi 2,2 %.

Päästökaupan epäsuora kustannus ja sen hyvitys

Päästökauppa nostaa sähkön hintaa

Päästötavoitteet kiristyvät,
päästöoikeuksien määrä vähenee

Päästöoikeuksien hinta nousee

Päästö-oikeuksien
kustannukset
kasvavat

(Valtaosa päästö-oikeuksista
ilmaiseksi)

Sähkön hinta nousee

(=päästökaupan epäsuorat
kustannukset kasvavat)

Myös päästöttömän sähkön hinta nousee,
sillä hinta määräytyy pörssissä "hiilisähkön"
mukaan

Sähkön-
tuottajat

Teollisuus
& kaukolämpö

**Energiavaltainen
teollisuus, joka
toimii globaaleilla
markkinoilla**

**Tarve kompensoida
epäsuoria kustannuksia**

Päästöttömän sähköntuotannon kannattavuus paranee

Epäsuorien kustannusten hyvitys

- EU:n ilmastovelvoitteet & päästökauppa nostavat sähkön hintaa
 - Vaikutus voimistuu EU:n kiristyvän 2030-päästövähennystavoitteen myötä (-43 % päästökauppasektorille)
- Kilpailuhaitta tärkeää hyvittää, kunnes tasapuoliset globaalit ilmastovelvoitteet toteutuvat
- EU sallii päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaaion vientiyrityksille
 - jotka toimivat sähköintensiivisillä toimialoilla
 - jotka kilpailevat globaaleilla markkinoilla
 - joiden on arvioitu olevan ns. hiilivuotoriskin kohteena

Kansalliset hyvitysohjelmat yleistyvät Euroopassa

- **Iso-Britannia:** 2013–2020
- **Norja:** 2013–2020
- **Kreikka:** 2014–2020
- **Saksa:** 2014–2020
- **Slovakia:** 2014–2020
- **Hollanti:** 2014–2021
- **Belgia:** 2014–2021
- **Espanja:** 2013–2015 (jatko epäselvä)

Epäsuorien kustannusten hyvittäminen Suomessa

- Tarpeen ottaa kiireellisesti käyttöön myös Suomessa hallitusohjelman mukaisesti
- Auttaa tasapuolistamaan Suomen kilpailuasemaa myös EU:n sisällä
- Tulee toteuttaa komission salliman maksimin mukaisesti ja saattaa takautuvasti voimaan vuoden 2015 alusta

Kiitos!